

ESPERANTO PANORAMA

Tweemaandelijks tijdschrift — 5de jaargang – nr. 5

Redactie: Drakenhoflaan 97, 2100 Deurne — september – oktober 1974

29

NAAR EEN OPLOSSING VAN HET NATIONALITEITENPROBLEEM

DOOR PROF. GUY HERAUD

Er is een tijd geweest, niet zo lang geleden, waarin de meest verlichte geesten de eenheid van onze planeet zagen in de afschaffing van de taalkundige en culturele verschillen, en in de samenvoeging van alle mensen in een onpersoonlijke samenleving. Voor het vestigen van vertrouwensrelaties tussen de volkeren scheen het een noodzakelijke voorwaarde te zijn om de groepskarakters af te schaffen en af te zien van wat men met een ongunstige bijklank de "eigenaardigheden" noemde. Deze kosmopolitische opvatting van de wereld vond zijn oorsprong in een voorstelling van talen als tekensysteem zonder meer, die slechts in uiterlijk opzicht van elkaar verschilden, maar in feite steeds eenzelfde en enig menselijke taalinhoud tot uitdrukking brachten.

HET BELANG VAN DE TAALGEMEENSCHAP

Deze ideeën nu hebben hun tijd gehad. En alle huidige linguïsten, van Leo Weisgerber tot André Martinet, van Walter von Wartburg tot Bertil Malmberg, erkennen dat een bepaalde taal een specifieke kijk op de wereld met zich brengt. Bertil Malmberg zegt het als volgt: "Het leren van een vreemde taal blijft niet beperkt tot het plakken van een nieuw etiket op reeds bekende begrippen. Het betekent dat men zich vertrouwd maakt met een nieuw semantisch systeem en hierdoor met een nieuwe manier van denken en van voelen. Hoe uitgesprokener deze verschillen zijn tussen nieuwe taal en moedertaal, des te groter is ook het verschil in gedachtenvorming en rede." Hieruit vloeit de volgende hoofdstelling voort: "Volledig begrip tussen mensen die semantisch verschillende talen spreken is om deze reden niet goed mogelijk. Een vertaling kan nooit een gedachte volledig juist weergeven". Dat is ook de mening van G. Mounin: "Het is een aangetoonde werkelijkheid dat verschillende culturen en beschavingen evenzoveel aparte werelden vormen. Men kan aannemen dat in een nog nader te bepalen mate deze aparte werelden voor elkaar ontoegankelijk zijn".

Dat oordeel van de wetenschap – dat men zou kunnen ondersteunen met vele andere citaten – leidt tot de erkenning van de waarde van

> *IN EEN NIEUW KLEEDJE...*
>
> *Inderdaad, we hebben Esperanto-Panorama in een nieuw kleedje gestoken. We hopen dat het U bevalt! De inhoud van het tijdschrift blijft echter ongewijzigd. We geven dus verder beknopte actuele informatie over het taalprobleem en de etnische problematiek die hiermee in een nauw verband staat. Bovendien krijgt U over het leven van de meest diverse Esperantoverenigingen in het Vlaamse land ook tijdig alle nodige inlichtingen.*
>
> *Verdere suggesties en kritiek zien we net zoals vroeger natuurlijk gaarne tegemoet!*
>
> *De uitgever.*

de taalgemeenschap. Dat zegt ook Walter van Wartburg, ongehinderd door het feit dat hij Zwitsers staatsburger is: "De taalgemeenschap is een van de vormen en waarschijnlijk de belangrijkste vorm van alle gemeenschappen. Het is deze gemeenschap die toegang geeft tot de gebieden van de geest en van de cultuur, en de sleutel geeft tot de geestelijke waarden die zijn neergelegd in geschreven werken. Aan ons wordt de uitnodiging gericht om onze bijdrage te leveren". Leo Weisgerber schrijft: "Het individu leeft geestelijk in zijn taalgemeenschap. In deze gemeenschap ontwikkelen haar leden een belangrijk aspect van hun mens-zijn, in een verhouding van wederzijdse afhankelijkheid". En we citeren tenslotte de Occitaanse François Fontan: "Het kenteken van de taal is een uiting van verschillen in temperament en mentaliteit, het samengestelde resultaat van de raciale, sociale, economische en politieke ontwikkeling van de mensheid die verschillend is verlopen in verschillende regionen.

De Fransen hebben lange tijd vijandig gestaan tegenover deze stelling die hun ongelegen kwam bij hun aanspraken op de Elzas en op een deel van Lotharingen. Tenslotte hebben zij hem toch op hun beurt tot de hunne gemaakt toen de beweging van de "francophonie" een ongekende vlucht nam. Het is waar dat de stoot daartoe is uitgegaan van België. En het is dank zij de Waal Charles Bequet dat het woord "ethnie" zich heeft verbreid met de betekenis van "taalgemeenschap". De Frans sprekenden zijn echter weinig geneigd tot wederkerigheid en erkennen de idee van de "ethnie" nauwelijks anders dan in het kader van de "francophonie". Dat verhindert dat theorieën die vanouds als "Duits" bestempeld worden tegenwoordig in Frankrijk vaste voet krijgen en uitgewerkt worden. Dat is typerend genoeg. Alleen Italië (uit angst Zuid-Tirol, Val d'Aoste en de Sloveense gebieden te verliezen), het Spanje van Franco en Griekenland houden zich tegenwoordig nog in Europa aan de strict staatkundige betekenis van het begrip natie, een opvatting die wordt getooid met quasi-wetenschappelijke argumenten zoals natuurlijke grens, of historische factor.

HET ONRECHT VAN DE STATEN

De volksgroep (ethnie), of taalgemeenschap of echte natie moet goed afgebakend worden van de staat, of nauwkeuriger van de "staatkundige natie". De staatkundige natie is het gevolg van de wisselvalligheden in de geschiedenis, het resultaat van de tegenstellingen, de vrucht van gewelddadigheden. De grenzen ervan komen haast nooit overeen met de etnische werkelijkheid, omvatten zelden de gehele volksgroep (IJsland, wanneer men tenminste de Fär-öer-eilanden etnisch wil scheiden van de bevolking van IJsland; Rusland), maar meestal delen van andere volksgroepen (de "taalkundige" minderheden) ofwel gehele volken van andere afkomst (Bretagne in Frankrijk, de Letten, Littouwers, Georgiërs, Oekraïners, enz. in de Sovjetunie). Sommige volksgroepen treffen het slechter dan anderen en vormen in geen enkele staat een meerderheid, en worden daardoor overal overheerst (Basken, Catalanen). Soms leidt dat tot tragische ontwikkelingen (Koerden, Biafranen, Zuid-Basken).

MOET MEN PARTIJ KIEZEN IN DE AFBAKENING VAN DE STAATKUNDIGE NATIES ?

Ter ondersteuning van deze bij uitstek conservatieve houding brengt men verschillende argumenten naar voor: niet de vrede tussen de volkeren in gevaar brengen (lees: tussen de staten), de grote talen begunstigen die toegang geven tot de "grote culturen", rekening houden met de vrije wil van de bevolking enz. Ieder van die argumenten zou nader onderzocht moeten worden en men zou iedere keer ontdekken dat zij niet steekhoudend zijn.

"De vrede tussen de volkeren"? Bedoelt men de vrede van de kerkhoven (Sudeten, Krimtartaren, Wolgaduitsers, enz.), de vrede met de harde hand (Spanje, Griekenland), de vrede van de intimidatie en lafheid zoals bij bijna alle andere minderheden?

"De grote talen begunstigen die toegang geven tot de "grote culturen" voor het bestwil van de assimilanten"? Maar waar begint en eindigt "een grote cultuur"? Hoeveel boeken, hoeveel kunstwerken zijn daar voor nodig? Hoeveel mensen moeten een taal kennen om te kunnen spreken van een "grote taal"? Op welk moment in de geschiedenis moet men zich plaatsen om het oordeel te vellen? Op welke plaats? Het Frans b.v. wordt in Val d'Aoste, op de Normandische eilanden of in Canada allerminst een grote taal genoemd. De reden is niet, zoals men wel zou kunnen denken, omdat het Frans zich dan moet gaan meten met een sterkere (het Engels b.v.), maar omdat het bij uitzondering in een minderheidspositie wordt gedwongen, en onder verschillende dekmantels daadwerkelijk wordt bestreden (Val d'Aoste). Heeft iemand trouwens ooit een volk gezien dat zich bevrijd had (Tsjechen, Slovaken, Slovenen, Kroaten, Polen, Albanezen, Ieren, Maltezers

enz.), en daarop uit eigen beweging de eigen taal opofferde? Waarom zouden dan alleen talen en culturen goed geacht worden om te verdwijnen van die volkeren die in het jaar 1974 nog niet geslaagd zijn in hun vrijwording?(Basken, Catalanen, Bretonnen...)

"De vrije wil van de bevolking?" Het is maar al te bekend hoe de regeringen dat weten te gebruiken, en niet alleen de meest tirannieke. De "vrije wil" van de volken wordt geworven, gemanipuleerd, tegengesproken, verraden. Er is geen deeg dat op den duur meer kneedbaar wordt. En als de wil onbuigzaam blijft, dan breekt men haar, dan belet men dat ze wordt uitgesproken (is er een volksstemming geweest over zelfbestuur, in Val d'Aoste en in Zuid-Tirol in 1945?), en men maakt er een karikatuur van (een stemming om een annexatie te ratificeren).

En wij stellen ook vast, om op het principiële vlak te blijven, dat het recht van vrije zelfbeschikking van de volken altijd wordt opgevat in zijn passieve betekenis (het recht van de volken om instemming te betuigen met gebiedswijzigingen die men voor hen ontwerpt), en nooit in de actieve betekenis (het recht van een bevolking om een gebiedswijziging te realiseren overeenkomstig de eigen verlangens). Deze beperking, die men zorgvuldig verzwijgt, is van groot belang. In concreto, een stad als Luik die reeds in 1783 met 11.000 stemmen tegen 40 de wens uitsprak zich te verbinden met Frankrijk, kon niet Frans worden of in elk geval het blijven, en niemand in Frankrijk bekommert zich daarom.

EEN MINIMUM AAN ETNISCHE GELIJKHEID

Maar wat is wel en niet rechtmatig? Op dat punt willen wij ons standpunt zeer duidelijk formuleren: Rechtmatig is iedere situatie die de vrije ontwikkeling toelaat van een taal en van een cultuur op hun traditionele gebied en de onschendbaarheid ervan verzekert. Onrechtmatig daarentegen is het bewind dat de vrije ontwikkeling van een taal en een cultuur belemmert, hun onderwerpt aan de overspeligheid van het bi-culturisme en van de tweetaligheid, en tracht om hen geheel of gedeeltelijk van hun oorspronkelijke gebied te verdringen, hetzij door assimilatie, hetzij door kolonisatie. Deze stelling betekent voor de volksgroep niet meer dan een minimum aan rechtvaardigheid; zij erkent het recht van de volken op zelfbeschikking en maakt daar geen inbreuk op dan alleen in het belang van de staat en om aan bepaalde eisen van internationaal evenwicht te voldoen.

De vrijheid van de volkeren en de onaantastbaarheid van de talen en culturen hebben per saldo slechts één vijand, onder de onderdrukking door de medebewoners. Elders hebben wij de volgende wet gesteld: "Als twee of meer volken in eenzelfde politieke ruimte samenleven, dan wekt dat rivaliteiten en strijd die met of zonder ongeregeldheden leiden tot de ontaarding van de beide volken, tot de overheersing door één van hen en, na kortere of langere periode, tot het volledige uitsterven van de andere". (Brussel b.v.).

In het licht van deze fundamentele sociologische constatering, schrijft de etnische rechtvaardigheid voor om iedere volksgroep of onderdeel daarvan de vrijheid te laten een situatie van "onderdrukking door de medebewoners" te doorbreken. Ieder volk of deel daarvan moet de mogelijkheid behouden om het staatsverband te verlaten waarin het een minderheid vormt, en om, als het niet de mogelijkheid heeft zich bij de homogene staat aan te sluiten, zich als afzonderlijk staatsverband in te richten.

MINDERHEDEN DOOR OMSTANDIGHEDEN, EN MINDERHEDEN DOOR TOEDOEN VAN MENSEN

Alleen het geval van verstrooide minderheden en dat van ingesloten minderheden roept werkelijke moeilijkheden op. De verstrooide minderheden (de tweetalige steden Brussel, Biel/Bienne, Turku enz., het platteland van Banat, Cyprus enz.) kunnen inderdaad niet vrij over zichzelf beschikken. De gebieden die bewoond worden door een gemengde bevolking kunnen niet worden verdeeld. Men zal zich in die gevallen moeten toeleggen op het bereiken van een status van culturele autonomie, die de rechten van de autochtone bevolking eerbiedigt en het zwaarst laat wegen, maar niettemin ook de minderheden in bescherming neemt. Het geval van de ingesloten minderheden kan behandeld worden aan de hand van voorbeelden; de zelfbeschikking zou niet in principe uitgesloten hoeven te worden. Bestaan er niet nu reeds ingesloten staten (San Marino, Swaziland, de Republieken en de autonome gebieden in de Sovjetunie)? In feite hangt alles af van de belangrijkheid van de enclave. De afscheiding is denkbaar voor omvangrijke minderheden die samenhang vertonen en die compacte gebieden bevolken, maar is nauwlijks levensvatbaar voor enclaves die de omvang hebben van één of enkele gemeenten (Luzern, Fersental, Grieken en Albanezen in Italië b.v.). De

dwergminderheden zullen zich tevreden moeten stellen met een status van culturele autonomie.

Wij hebben al eens eerder gesteld dat er in een bepaald opzicht twee soorten minderheden zijn : de minderheden die door toedoen van de mensen zijn ontstaan en de minderheden die door een samenloop van omstandigheden zijn ontstaan. De eerste zijn ontstaan door het sluiten van ondeugdelijke verdragen, door het trekken van onverstandige en onrechtvaardige grenzen, door de schending van het recht op zelfbeschikking van volkeren (Eupen - St. Vith, Val d'Aoste, Kossovo, de Catalanen enz.) De dekolonisering is in dat geval niet alleen mogelijk, maar ook nodig. De vervreemding van de minderheid is het gevolg van een fout begaan door de staten. Deze fout drukt op hun verantwoordelijkheid en roept om rechtzetting. Recht zetten betekent het recht op zelfbeschikking weer binnen bereik brengen van de volkeren en delen ervan die in leenverhouding tot vreemde staten worden gehouden. De minderheden door samenloop van omstandigheden vragen om een regeling die niet zo zeer op rechtvaardigheid als wel op een welwillendheid is gebaseerd. De gemeenschap is in feite niet verantwoordelijk te stellen voor het bestaan van dergelijke minderheidssituaties; meestal zijn het zelfs de minderheden zelf die zich zo hebben opgesteld dat zij de kans liepen om in de verdrukking te komen. Het betreft dan volken die zich zijn gaan vestigen op vreemde gebieden. In ieder geval kan geen duidelijke lijn van etnische verdeling getrokken worden. Er is dus geen schuld en geen objectieve mogelijkheid om de vervreemding radikaal te verhelpen. Men zal zich tevreden moeten stellen met een regeling van de situatie die zo gunstig mogelijk is voor de minderheden en die de oorspronkelijke rechten van de autochtone bevolking eerbiedigt.

NAAR HET ETNISCHE FEDERALISME

Om deze studie samen te vatten: het is onze opvatting dat de etnische vervreemding radikaal moet worden verholpen wanneer dat maar mogelijk is, d. w. z. wanneer de oorsprong ervan te vinden is in de imperialistische hoogmoed van staten. Men moet toestaan dat de volken en delen daarvan iedere staatsband verbreken die ze als knellend ervaren, of als onverenigbaar met hun taalkundige, culturele en morele onaantastbaarheid. Europa hoeft niet bang te zijn voor verbrokkeling. Primo niet omdat het buiten de Sovjetunie slechts 34 volken kent in 33 staten. Secundo niet omdat Europa zich tot een federatie aaneen moet sluiten. Omdat zij 50 leden tellen zijn de V. S. A. niet minder solidair en sterk dan federaties met minder leden, of zelfs dan eenheidsstaten. Men kan zelfs de tegengestelde regel verdedigen: hoe groter het aantal onderverdelingen, des te machtiger is de bovenbouw. Wij zien daarom ook geen nadelen; maar alleen maar voordelen in een Europa van mono-etnische gebieden. Daar zouden niet alleen de etnische eigenschappen maar ook de historische, economische, maatschappijkritische tendenzen hun eigen plaats kunnen krijgen.

ESPERANTO, TAAL VAN EUROPA

Het Europese federalisme lost het probleem van de territoriale verscheidenheid spelenderwijs op. Maar wat denken van de taalverscheidenheid ?

We moeten ons eerst losmaken van de illusie van het kosmopolitisme. Het is een ijdele hoop dat het aantal talen van Europa zal afnemen tot het punt dat elke Europeaan ze alle zal kennen. In de loop van drie eeuwen zijn er slechts drie verdwenen : het Goth van de Krim, het Polabisch en het Dalmatisch. En al is het waar dat de assimilatie tegenwoordig een ernstige bedreiging vormt voor de talen van volksgroepen die niet in staten zijn verenigd (Baskisch, Gaelisch in Schotland, Frioelaans, Sardinisch, Occitaans) dan moet men enerzijds deze assimilatie veroordelen en trachten tegen te houden, en anderzijds erkennen dat ze het totaal aantal talen dat thans gesproken wordt in slechts zeer geringe mate zou verminderen.

Het probleem van de gemeenschappelijke taal bevindt zich om deze reden in tegenstelling tot de kwestie van de etnische verscheidenheid, welk standpunt (imperialistisch of democratisch) men ook aanhangt. En de oplossingen zijn in twee soorten onder te verdelen: ófwel neemt men als taal van Europa een "grote taal" (Engels of Frans), ófwel denkt men aan een samengestelde taal, dat wil in feite meestal zeggen: Esperanto. Het is te begrijpen dat de Frans taligen graag aan het Frans als taal van Europa denken. Een welbekende beweging zet zich hiervoor in. Waarschijnlijk echter zullen noch het Frans noch het Engels erin slagen om zich door te zetten en hun wedijver zal ten goede komen aan het taalpluralisme.

Een dergelijke situatie zal overigens gezonder zijn. Want het opleggen van een le-

(*vervolg op bladzijde* 5)

ESPERANTODAG IN BRUSSEL

Naar jaarlijkse gewoonte, zal in Brussel weer een Esperantodag worden georganiseerd. Hierop worden alle Esperantosprekenden en alle sympatisanten van harte uitgenodigd.

Ziehier het programma:

Reeds op vrijdag 6 september zal de BRT-tv een programma aan de Esperantodag wijden, en wel van 22 tot 22.35 u.

Op 7 september vanaf 9.30 u. ontvangst in de hal van het station Brussel Centraal. Een documentatiemap is verkrijgbaar tegen 30 fr.

Om 10 u. vertrek voor een geleid bezoek. Men kan dit bezoek volgen met een autobus, hiervoor is vooraf inschrijven noodzakelijk, of met eigen vervoer. De reisweg is als volgt: Nationale Bank - Botanische Tuin - Katedraal Laken - Koninklijk Paleis - Chinese Toren - Atomium - Terkamerenbos - Groenendaal - Zoniënwoud - Waterloo.

Om 15.30 u. samenkomst in de Albertinabiblioteek (Keizerslaan 2, Brussel). Aanvang van het Festival van de Documentaire Esperantofilm. Daarnaast ook tentoonstelling van Esperantoboeken.

Verscheidene Esperantogroepen zullen bussen inleggen naar Brussel. Vraag hen om inlichtingen!

Nog een interessant puntje: wie naar Brussel gaat met de trein, krijgt 25 % vermindering op zijn spoorkaartje. Voor inlichtingen: mevr. E. Ernst, de Smet de Nayerlaan 154, 1090 Brussel (tel. 428 41 43).

==

NAAR EEN OPLOSSING VAN HET NATIONALITEITEN-PROBLEEM

(vervolg van blz. 4)

vende taal als taal van Europa (officieel of niet) zou de weg openen naar de alleenheerschappij van een cultuur, en via deze, van een natie. Een neutrale taal is om deze reden verre te verkiezen, en omdat deze taal in de gehele Gemeenschap gemakkelijk geleerd moet kunnen worden, aarzelen wij niet om het Esperanto warm aan te bevelen. In plaats van te ontwortelen, te uniformeren, te massificeren, maakt het Esperanto wederzijds begrip mogelijk tussen de mensen en laat hen tevens zichzelf blijven binnen hun verschillende naties. Het Esperanto vrijwaart de Gallische volken van verengelsing, de Basken van verfransing, de Serben van verduitsing. De kleinste volksgemeenschappen zullen dank zij dat over een opening naar de wereld beschikken, en deze opening hoeven zij te betalen met geen enkele verloochening en geen enkele overspeligheid.

Niettemin blijft het waar dat het Esperanto slechts de diensten kan verlenen die men ervan verwacht wanneer het een wijd verbreide taal wordt, hetgeen nog niet het geval is. Als wij ons hier een persoonlijke mening mogen veroorloven, dan zullen de verdienstelijke en tot op een zekere hoogte doelmatige inspanningen van de esperantisten ontoereikend zijn om het Esperanto als taal van Europa in te voeren. Alleen wettelijke maatregelen om het onderwijs ervan en de toepassing ervan verplicht te stellen, zullen dat kunnen bereiken. Zoals het Esperanto dan ook een voorwaarde is om het etnisch federalisme te kunnen verwezenlijken, zo schept het federalisme op zijn beurt de voorwaarden waarop het Esperanto geheel en definitief zal slagen.

Guy Héraud, schrijver van dit artikel, werd geboren in Avignon in 1920. Hij is professor aan de faculteit der rechtsgeleerdheid van de universiteit van Straatsburg en auteur van verscheidene werken over etnisme.

==

ESPERANTOWERELDCONGRES IN HAMBURG

Professor Ivo Lapenna, ex-voorzitter van de Universala Esperanto-Asocio, heeft op het einde van juli het 59ste Esperanto-wereldcongres geopend. Hij wees op de golf van nationalisme in de wereld die in het bijzonder tot uiting komt in de taalstrijd... Lapenna, professor in vergelijkend recht van de USSR en de oostelijke landen aan de universiteit van Londen, verklaarde in zijn toespraak aan de 2.000 afgevaardigden uit 50 landen dat de grote mogendheden inspanningen doen voor de verspreiding van hun taal in het buitenland, maar dat de kleine en zwakke landen een moeizame strijd moeten voeren voor het behoud van hun nationale identiteit.

Het Esperantocongres duurde zeven dagen. Op de agenda stonden 97 lezingen, een toneelvoorstelling in het Esperanto, de première van een politiefilm in het Esperanto en een kerkdienst in de Internationale Taal. (AFP)

==

Wij danken voor financiële steun...

Mevr. van Ginderen, Essen.
De hr. E. Burg, Den Haag.
De hr. M. Geysels, Mortsel.

BELANGRIJKE ESPERANTO-ORGANISATIES IN HET VLAAMSE LAND

	TELEFOON
Belgische Esperantofederatie De hr. J. Verstraeten, St.-Bernardsesteenweg 1078, 2710 Hoboken.	(031) 27 66 43
Belgische Vereniging der Esperantisten van het Spoor Station Etterbeek, 1050 Brussel.	(02) 374 16 51
Vereniging van Arbeiders-Esperantisten De hr. A. Bracke, Tulpstraat 52, 9000 Gent.	
Internationale Katolieke Esperantovereniging De hr. E. Paesmans, Lange Koepoortstraat 64, 2000 Antwerpen.	(031) 32 17 51
Belgische Liga van Leraars-Esperantisten De hr. G. Pirlot, Torhoutsesteenweg 17, 8400 Oostende.	(059) 70 87 00
Esperantobeweging voor Wereldvrede De hr. E. Lödör, Brusselsesteenweg 317, 9001 Gentbrugge.	(091) 25 73 01
Wereldtoerisme Mevr. M. Henquinez, St.-Maartensdal 1171, 3000 Leuven.	(016) 23 61 90
Esperantovereniging van Ornitologen Dr. W. de Smet, Hertendreef 12, 2180 Kalmthout.	(031) 66 99 49
Belgische Esperanto-Jeugdvereniging De hr. P. Peeraerts, Drakenhoflaan 97, 2100 Deurne.	(031) 21 59 64
Esperanto Scoutsliga Dr. E. Frederickx, Hennepstraat 10, 2060 Merksem.	(031) 45 24 76
Medische Esperantoliga Dr. W. de Smet, Hertendreef 12, 2180 Kalmthout.	(031) 66 99 49
„Esperanto Programita", vereniging voor schriftelijk Esperanto-onderwijs De hr. P. Peeraerts, Drakenhoflaan 97, 2100 Deurne.	(031) 21 59 64

∇ Zie bovendien adressen van plaatselijke Esperantogroepen op blz. 7 en 8.
Al deze verenigingen zullen graag informatie verstrekken over het Esperanto of over hun werking in het bijzonder.

HOE ESPERANTO LEREN ?

MONDELING

De meeste bovenstaande verenigingen organiseren mondelinge Esperantocursussen tijdens het weekeinde of 's avonds, vanaf eind september of begin oktober. Vraag hen gerust om inlichtingen!

Wij kregen b.v. al informatie van Kortrijk waar iedere woensdag vanaf september in het Groeningheheem een cursus voor beginnelingen zal plaatshebben. Meer info bij de heer G. Debrouwere, Magdalenastraat 29, 8500 Kortrijk. Tel. (056) 22 16 54.

Ook in Antwerpen start een nieuwe cursus voor beginnelingen ingericht door de Stad Antwerpen. Hij heeft iedere dins- en donderdagavond plaats in de Quellinstraat 31. Deze cursus geeft de kandidaat na een jaar recht op een officieel diploma. Bovendien maakt hij aanspraak op sociale promotie of kredieturen. Verdere informatie: Stad Antwerpen, 4de directie, Hofstraat 17. Tel. (031) 31 16 90.

SCHRIFTELIJK

Vraag voor schriftelijk Esperanto-onderwijs alle nuttige inlichtingen bij Esperanto - Programita, Drakenhoflaan 97, 2100 Deurne. Een eenvoudige briefkaart volstaat!

ACTIVITEITENKALENDER

ANTWERPEN

Koninklijke Esperantogroep „La Verda Stelo" v.z.w., Drakenhoflaan 97, 2100 Deurne. Tel. (031) 66 73 61 en (031) 21 59 64.

Bijeenkomsten: vrijdags om 20.15 u. stipt in zaal „Capitole", Gemeentestraat 15, 2000 Antwerpen.

1/9 (zondag) - → géén wandeling! ←

6/9 - Voorstelling van enkele belangrijke nieuwe Esperantowerken. Boekenstand. Om 22 u. mogelijkheid tot het bekijken van een tv-uitzending over het Esperanto.

7/9 (zaterdag) - Esperantodag. „La Verda Stelo" legt speciale autobussen in. Vertrek om 8.30 u. aan het Gemeentehuis van Mortsel. Halte om 8.45 u. aan het F. Rooseveltplein. Prijs: 75 fr. voor jongeren, 150 fr. voor volwassenen, speciale prijs van 300 fr. per familie. Vooraf inschrijven noodzakelijk. Verdere informatie over de Esperantodag elders in dit nummer.

13/9 - „Pasvorto": Esperanto-taalkwis o.l.v. de hr. E. Frederickx.

15/9 (zondag) - Wandelrally in Hove o.l.v. Mevr. Jacques. Bijeenkomst in Capenberg/ Oxaco-center aan de Borsbeekstesteenweg in Boechout (bus Antwerpen-Hove, vertrek Antwerpen 14.20 u.).

18/9 (woensdag) - Bestuursvergadering.

20/9 - „Met de camera door Andaloesië", diasonorama door de hr. P. Peeraerts.

27/9 - Algemene kwis o.l.v. de hr. H. Boljau.

4/10 - Spreekbeurt door de hr. C. Declerck over „Makrobiotiek".

6/10 (zondag) - Wandeling in Maria-ter-Heide. Vertrek om 13.52 u. op het Rooseveltplein met bus 63 of 64 tot „Café Driehoek" (halfweg tussen Brasschaat en Maria-ter-Heide). Wandeling tot Heide. Per trein terug. Opgepast: dit is een wandeling van 8 km zonder mogelijkheid tot rusten. Bovendien vragen we ieder met openbaar vervoer te komen en de eigen wagen thuis te laten!

11/10 - Mosselsouper in zaal Sinjoor, Kaasrui. Vooraf inschrijven noodzakelijk.

18/10 - „Spreken in het openbaar" (deel 1). Voordracht door de hr. P. Peeraerts.

25/10 - Documentaire films waarvan één in het Esperanto. Presentatie: H. Boljau.

1/11 - → géén vergadering! ←

3/11 (zondag) - Wandeling in de omgeving van Niel o.l.v. de hr. R. de Roover. Bijeenkomst om 14.30 u. op het kerkplein van Niel.

8/11 - Eerste voordracht in het kader van de Esperanto-wintercyclus. Spreker: Drs. F. Roose (Brugge). Details volgen.

>>>>>>> Hou nu reeds zaterdag 23 november vrij voor het jaarlijkse grote
ESPERANTO - BAL !
Om 20 u. in het vroegere Ringtheater. Toegang vrij! Iedereen welkom! <<<<<

Lidmaatschap: 200 fr. op rek. nr. 000-0072654-01 t.n.v. „La Verda Stelo", Antwerpen.

BRUSSEL

Reĝa Esperantista Brusela Grupo, de Smet de Naeyerlaan 154, 1090 Brussel. Tel. (02) 428 41 43.

Lidmaatschap: 200 fr. op rek. nr. 000-0123048-52 t.n.v. „Esperantista Brusela Grupo", Brussel.

GENT

Genta Klubo, Belgradostraat 43, 9000 Gent. Tel. (091) 23 56 40.

Bijeenkomsten: de eerste woensdag van iedere maand om 20 u.
Lidmaatschap: 200 fr. op rek. nr. 000-0476982-33 t.n.v. A. van de Velde, Gent.

KALMTHOUT

„La Erikejo", Kijkuitstraat 17, 2180 Kalmthout. Tel. (031) 66 73 61.

Bijeenkomsten: de laatste woensdag van de maand om 20 u. in „Govio", Dorpsstraat 1, 2180 Kalmthout.

25/9 - Spreekbeurt met diapositieven door de hr. G.C. Fighiera over de Meksikaanse Revolutie.

30/10 - Spreekbeurt met diapositieven over een reis naar de Verenigde Staten, door de hr. J. Haazen.

Lidmaatschap: 200 fr. op rek. nr. 628-5250797-94 t.n.v. „La Erikejo", Kalmthout.

KORTRIJK

„La Konkordo", Oudenaardsesteenweg 158, 8500 Kortrijk. Tel. (056) 22 16 54 en (056) 22 00 11.

Bijeenkomsten: de 2de en 4de donderdag van de maand om 19.30 u. in het Groeninghe - heem, Passiionistenlaan, 8500 Kortrijk.

Lidmaatschap: 200 fr. op rek. nr. 000-0196906-93 t.n.v. Gerard Debrouwere, Kortrijk.

LEUVEN

Leuvense Esperantovereniging, Diestsevest 56, 3000 Leuven. Tel. (016) 22 39 50.

Bijeenkomsten: donderdags om 20 u., Diestsevest 56, 3000 Leuven.
Lidmaatschap: 200 fr. op rek. nr. 000-0405035-60 t.n.v. mej. M.G.Saelemaekers.

NATIONALE GROEPEN

Belga Esperantista Fervojista Asocio (Afdeling Spoor), Station Etterbeek, 1050 Brussel.

Bijeenkomsten:

7/9 - Esperantodag in Brussel.
14/9 - Jaarvergadering van de Nederlandse afdeling in Breda.
28/9 - Jaarvergadering van de Franse afdeling in Grésillon.
12/10 - Jaarvergadering van de Duitse afdeling in Bamberg.
26/10 - Jaarvergadering van onze eigen afdeling in St.-Job-in-'t-Goor

Ook niet-spoormannen kunnen het uitgebreide programma krijgen op het bovenstaande adres.

Skribu al la sekretarioj de la diversaj Esperanto-organizoj:
Informoj kiuj aperu en la venonta numero de Esperanto-Panorama (novembro-decembro) estu ĉe la redakcio (Drakenhoflaan 97, 2100 Deurne) plej laste la 1-an de oktobro. Koran dankon pro via kunlaboro!

Esperanto-Panorama

Drakenhoflaan 97, 2100 Deurne.
Verschijnt onder de auspiciën van de Belgische Esperantofederatie.

Abonnementen: 25 fr. per jaar aan de penningmeester, de hr. R. Balleux, Oude Donklaan 83, 2100 Deurne; postrekening 000-0449386-82.
Voor leden van BEF gratis.

Overname van artikels vrij.